

LEKGOTLA LA MAEMO A TSHUPATLOTLO

MAEMO A GRAP A MATSETE HO BALEKANE (GRAP 7)

Kananelo

Maemo ana a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso, GRAP (Standard of Generally Recognised Accounting Practice, GRAP) a nkuwe haholoholo ho Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle, IPSAS (International Public Sector Accounting Standard, IPSAS) a Matsete ho Balekane (Investments in Associates) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle, IPSASB (International Public Sector Accounting Standards Board, IPSASB) la Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente (International Federation of Accountants). Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente (IFAC) e thehilwe ka 1977 ka maikemisetso a yona a ho ntshetsa pele le ho ntlafatsa porofeshene ka maemo a nang le kutlwano. IPSASB e nehelane ka setheo se akaretsang sa di-IPSAS, se tla sebediswa ho hlahisa Maemo a GRAP (Standards of GRAP) a kamoso. Dikarolo tsa IPSAS tsa Matsete ho Balekane di hlahisitswe botjha Maemong ana a GRAP ka tumello ya IPSASB.

Mongolo o dumelletsweng wa di-IPSAS ke o phatlaladitsweng ke IFAC ka leleme la Senyesemane. Di-IPSAS di fuperwe Bukaneng ya Thuso ya IFAC ya Diphatlalatso tsa Matjhaba tsa Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle (International Public Sector Accounting Pronouncements) mme di fumaneha ho tswa ho:

Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente

545 Fifth Avenue, 14th Floor

New York, New York 10017 USA

Inthanete: <http://www.ifac.org>

Ditokelo tsa ho kopitsa ho di-IAS, ditlhakisetso, ditokomane tse kopang maikutlo le diphatlalatso tse ding tsa IASB ke tsa Motheo wa Matjhaba wa Komiti ya Maemo a Tshupatlotlo, IASCF (International Accounting Standards Committee Foundation, IASCF) mme dipehelo le maemo a amehang a lokela ho latelwa.

Ditokelo tsa ho kopitsa © 2016 ka Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board)

Ditokelo tsohle di baballetswe. Ha ho karolo le ha e ka ba efe ya phatlalatso ena e ka hlahiswang botjha, ya bolokwa hore e tle e fumanwe hape, kapa ya fetisetwa pele ka tsela efe kapa efe kapa mokgwa le ha e ka ba ofe, wa eleketeroniki, wa metjhini, wa kopitso ya foto, wa kgatiso, kapa o mong, ka ntle le ho fumana pele tumello ya Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board). Mongolo o dumelletsweng o phatlaladitswe ka leleme la Senyesemane..

Tumello ya ho hlahisa botjha dikarolo tse mmalwa kgatisong ena ha e atise ho hanelwa.

Dikahare

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlolo e Ananetsweng ka Kakaretso Matsete ho Balekane

	Ditemana
Selelekela	
Sepheo	.01 - .02
Kakaretso	.03 - .05
Ditlhaloso	.06 - .17
Dipehelo tsa tjehelete tse arohaneng	.07 - .09
Tshusumetso e matla	.10 - .15
Mokgwa wa ekwiti	.16 - .17
Tshebediso ya mokgwa wa ekwiti	.18 - .39
Ditahlehelo tsa bofokodi	.34 - .39
Dipehelo tsa tjehelete tse arohaneng	.40 - .41
Tsebahatso	.42 - .47
Diphumantsho tsa nakwana	.48 - .52
Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP	.48
Ditokiso ho Maemo a GRAP	.49 - .52
Letsatsi le qalang	.53 - .54
Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP	.53
Ditheo tse seng di sebedisa Maemo a GRAP	.54
Ho hlakolwa ha Maemo a GRAP a Matsete ho Balekane (2005)	.55
Papiso le Maemo a Matjhaba a Tshupatlolo Ditheong tsa Bohle a Matsete ho Balekane (Tshitwe 2006)	

MATSETE HO BALEKANE

Maemo ana a phatlaladitswe la pele ke Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ka Pudungwana 2005. Ho tloha nakong eo, a lokisitswe ka:

- Dintlafatso tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Pudungwana 2010.
- Dintlafatso tse hlahang ho ntshetsopele ya Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang, Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang le Dikgwebonyalano.
- Ditokiso tse latetseng ha Maemo a GRAP a latelang a kena tshebetsong:
 - GRAP 21 Bofokodi ba Matlotlo ao e seng a Hlahisang Tjhelete (Impairment of Non-cash-generating Assets)
 - GRAP 26 Bofokodi ba Matlotlo a Hlahisang Tjhelete (Impairment of Cash-generating Assets)
 - GRAP 104 Ditho tsa Tjhelete (Financial Instruments)
- Dintlafatso (Improvements) tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Hlakubele 2012.
- Ditokiso tse latetseng kamora dipoeletso tsa GRAP 100 Dikgwebo tse Rekisitsweng (Discontinued Operations) ka 2013.
- Dintlafatso tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Pudungwana 2013.

Kopi ya dintlafatso tse hlalosehileng tse entsweng ho GRAP 7 e le karolo ya porojeke ya Dintlafatso (2013) e a fumaneha webesaete.ng

Selelekela

Maemo a Tshebetso ya Tshupatloto e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP)

Lekgotla la Maemo a Tshupatloto (Lekgotla) ho latela Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, PFMA (Public Finance Management Act, Act No. 1 of 1999, PFMA), jwalo ka ha o lokisitswe, le laelwa ho hlahisa tshebetso ya tshupatloto e ananetsweng ka kakaretso e tsejwang ka hore ke Maemo a Tshebetso ya Tshupatloto e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP).

Lekgotla le tlamehile ho hlahisa GRAP bakeng sa:

- (a) mafapha (ho kenyelletswa dikarolo tsa naha le porofentshe le mmuso);
- (b) ditheo tsa setjhaba;
- (c) ditheo tse hwebang (jwalo ka ha ho hlaloswa ho PFMA);
- (d) diinstitjushene tsa molaotheo;
- (e) bomasepala le makgotla, dikhomishene, dikhamphani, dikoporasi, matlole kapa ditheo tse ding tseo e leng tsa bomasepala le ho laolwa ke bona; le
- (f) Palamente le diketsamelao tsa diporofentshe.

Tse ka hodimo mmoho di bitswa "ditheo" Maemong a GRAP.

Lekgotla le dumelletse phethahatso ya Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IFRS) (International Financial Reporting Standards) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatloto (International Accounting Standards Board) bakeng sa:

- (a) ditheo tsa bohle tse fihlellang ditekanyetso tse boletsweng ho Taelo ya 12 ka Kgetho ya Ditheo tsa Bohle ya Moralo o Tshwanetseng wa Tlaleho (Appropriate Reporting Framework); le
- (b) ditheo tse leng tsa dife kapa dife tsa ditheo tsena mme di laolwa ke tsona.

Dipehelo tsa tjhelete di lokela ho hlaloswa e le tse latelang Maemo a GRAP feela ha di latela le ditaello tsohle tsa Maemo a GRAP a amehang le Ditlhakisetso (Interpretations) le ha e ka ba dife tse amehang tsa Maemo a GRAP.

Bofokodi bofe kapa bofe ba ho tshwaneleha ha Maemo kapa Ditlhakisetso tse boletsweng bo hlakiswa Maemong kapa Ditlhakisetso tse tsa Maemo a GRAP.

Maemo a GRAP a Matsete ho Balekane a boletswe ditemaneng tsa .01 ho isa ho .55. Ditemana tsohle tse Maemong a GRAP di a lekana ka matla. Selelekeleng sa sehloathiso ka seng ho qoqwa ka maemo le matla a dihlomathiso. Maemo a lokela ho utlwisiswa ka moelelo wa morero wa ona, e leng motheo wa ona bakeng sa sephetho haeba ho tshwaneleha, Tse Etetseng Pele ho Maemo a GRAP, Tse Etetseng Pele ho Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements).

Maemo a GRAP le Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le ona a lokela ho balwa mmoho le ditaello le ha e ka ba dife tse neuweng ke Lekgotla di laela diphumantsho tsa nakwana,

GRAP 7

ekasitana le melawana efe kapa efe e neuweng ke Letona la tsa Ditjhelete mabapi le matsatsi a qalang a Maemo a GRAP, a phatlaladitsweng Koranteng ya Mmuso (Government Gazette).

Tshupo e ka etswa mona ho Maemo a GRAP a so kang a newa nakong ya ho phatlalatswa ha Maemo ana. Sena se etswa ho qoba ho tshwanela ho fetola Maemo a seng a neuwe ha Maemo a mang a phatlalatswa hamorao. Temana ya .11 ya Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetoho tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors) e nehelana ka motheo wa ho kgetha le ho phethahatsa dipholisi tsa tshupatlotlo ha ho se na tataiso e totobetseng.

Sepheo

- .01 Maemo ana a laela tshwaro ya tshupatlotlo bakeng sa matsete ho balekane moo matsete ho balekane a qetellang a entse hore motho a be le karolo ka sebopeho sa ho ba mong'a dishere kapa sebopeho se seng sa karolo karolo matlotlong a nete. Maemo ana ka kakaretso a laela hore matlotlo ho balekane a tshwanetse ho tlalehwa dipehelong tsa tjhelete tse kopaneng tsa motsetedi ka tshebediso ya mokgwa wa ekwiti feela ha motsetedi a na le tshusumetso e matla seabong sa hae ho dipholisi tsa tjhelete le tshebetso tsa molekane.
- .02 Morero wa Maemo ana ke ho laela maemo ao ho ona motsetedi a lokelang ho sebedisa mokgwa wa ekwiti, kamoo mokgwa wa ekwiti o tla sebediswa ka teng le ho laela ditshenolo tse itseng mabapi le matsete ho balekane.

Kakaretso

- .03 *Setheo se hlophisetsang le ho tlaleha dipehelo tsa tjhelete tlasa motheo wa pokello wa tshupatlotlo se tla sebedisa Maemo ana tlalehong ka motsetedi bakeng sa matsete ho balekane moo matsete ho balekane a etsang hore motsetedi a be le karolo ka sebopeho sa diabo kapa sebopeho se seng sa karolo ya matlotlo a nete. Le ha ho le jwalo, ha a sebetse ho matsete ho balekane ao e leng a:***

(a) *mekgatlo e thusang dikgwebo tse ikgethang ka matlole, kapa*

(b) *matlole a kopanelo a tsetelwang, therasete e thusang batsetedi ba banyane, le ditheo tse tshwanang ho kenyeletswa le matlole a inshorentshe a hokahantsweng le matsete*

tse lekanngwang ka boleng bo kgotsofatsang ho latela Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete. Setheo se tshwereng letsete le jwalo le tla etsa ditsebahatso tse hlokwang ke temana ya .42(f).

- .04 Maemo ana a nehelana ka motheo wa ho tlaleha bakeng sa dikarolo tsa ho ba mong'a dishere ho balekane. Ke hore, matsete a ho setheo se seng a neha motsetedi dikotsi le menyetla e ka bang teng ka lebaka la ho ba mong'a karolo. Maemo a sebetsa feela ho matsete a matlotlo a nete a motsetedi. 'Matlotlo a nete' a ka fupara thuso ya motheo ya sebopeho sa dishere kapa sebopeho se jwalo sa khapitale e arotsweng dikoto, jwalo ka dikarolo tsa therasete ya thepa, empa e ntse e ka kenyelletsa mefuta e meng ya khapitale e phehisitsweng eo ho yona karolo ya motsetedi e ka lekanngwang ka tshepo. Moo popeho ya matlotlo a nete e sa hlalosehang hantle, ho ka etsahala e be ha ho kgonehe ho fumana tekanyo e tshepehang ya dikarolo tsa ho ba mong'a matlotlo.
- .05 Diphehiso tse itseng tse etswang ke ditheo di ka bitswa "matsete" empa ha di etse hore mong'a be le karolo. Mohlala, setheo se ka ba le matsete a maholo ntshetsopeleng ya sepetlele seo e leng sa mokgatlo o sa hlaliseng phaello, le ho

tsamaiswa ke ona. Le hoja diphehiso tse jwalo e se tsa pusetano ka sebopeho, di dumella setheo ho nka seabo mosebetsing wa sepetlele, mme mokgatlo o sa hlaliseng phaello o tlaleha ho setheo bakeng sa tshebediso ya ona ya ditjhelete tse bohle. Le ha ho le jwalo, diphehiso tse etswang ke setheo ha se karolo ya ho ba mong, ka ha mokgatlo o sa etseng phaello o ka ipatlela thuso ya tjhelete dibakeng tse ding mme ka hoo o thibele setheo seabong sa sona mosebetsing wa sepetlele. Ka hoo, setheo ha se kotsing kapa hona ho fumana menyetla e kgemang le ho ba le karolo ya ho ba mong.

Ditlhaloso

.06 Mareo a latelang a sebediswa Maamong ana ka meelelo e boletsweng:

Molekane ke setheo, ho kenyelletswa le se sa kenngwang lenaneng jwalo ka kopanelo, seo ho sona motsetedi a nang le tshusumetso e matla le e seng setheo se laolwang kapa karolo ho kgwebo ya boiteko bo kopanetsweng.

Dipehelo tse kopaneng tsa tjhelete ke dipehelo tsa tjhelete tsa setheo sa moruo tse tlalehwang e le tsa setheo se le seng.

Taolo ke matla a ho laola dipholisi tsa tjhelete le tsa tshebetso tsa setheo se seng e le hore ho fumanwe molemo mesebetsing ya sona.

Setheo se laolwang ke setheo, ho kenyeletswa le setheo se seng lenaneng se kang kopanelo, se laolwang ke setheo se seng (se tsejwang ka hore ke setheo se laolang).

Setheo se laolang ke setheo se okametseng setheo se seng kapa ditheo tse ding.

Mokgwa wa ekwiti ke mokgwa wa tshupatlotlo oo ka ona karolo ho molekane kapa karolo setheong se laolwang ka kopanelo galong e ananelwang ka theko mme e ntlafatswa hamorao bakeng sa phetoho ya kamora kgapo karolong ya motsetedi kapa moiteki ya matlotlo a nete a setheo se laolwang ka kopanelo. Masalla kapa kgaello ya motsetedi kapa moiteki e kenyelletsa karolo ya motsetedi kapa moiteki ya masalla kapa kgaello ya eo ho tsetelwang ho yena kapa setheo se laolwang ka kopanelo.

Taolo e kopanetsweng ke kabelano eo ho dumellanweng ka yona ya taolo ya mosebetsi ka selekane se tlamang mme e le teng feela ha diqeto tsa lewa la tjhelete le tshebetso tsa mosebetsi oo di laela tumello ya tsohle ditho tse kopanetseng taolo (baiteki, ba kopanetseng boiteko).

Dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng ke tse tlalehwang ke setheo se laolang, motsetedi ho molekane kapa moiteki setheong se laolwang ka kopanelo, seo ho sona matsete a tlalehwang ka motheo wa karolo e otlolohileng ya matlotlo a nete bakeng sa hore e be motheo wa sephetho se tlalehilweng le matlotlo a nete a bao ho tsetetsweng ho bona.

Tshusumetso e matla ke matla a ho nka seabo diqetong tsa leano la tjhelete le mesebetsing ya kgwebo, empa e se taolo kapa taolo e kopanetsweng ya leano

leo.

Mareo a hlalositsweng Maemong a mang a GRAP a sebediswa Maemong ana ka meelelo e tshwanang le e neuweng Maemong ao a mang.

Dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng

- .07 Dipehelo tsa tjhelete tseo ho tsona mokgwa wa ekwiti o sebediswang ha se dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng, mme ho ntse ho le jwalo le ho dipehelo tsa setheo se se nang setheo se laolwang, molekane kapa karolo ya moiteki boitekong bo kopanetsweng.
- .08 Dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng ke tseo tse tlalehilweng ha ho se ho tlalehilwe dipehelo tsa tjhelete tse kopaneng, dipehelo tsa tjhelete tseo ho tsona matsete a tlalehwang bakeng sa ho sebedisa mokgwa wa ekwiti le dipehelo tsa tjhelete tseo ho tsona dikarolo tsa moiteki ho kgwebo ya boiteko bo kopanetsweng di kopantsweng ka motswako o latelang karolo ya seabo. Dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng di ka hokelwa ho dipehelo tseo tsa tjhelete kapa tsa tsamaisana le tsona, kapa tsa se ke tsa hokelwa.

.09 Ditheo:

- tse sa tlameheng ho kopanngwa ho latela temana ya .15 ya Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Tjhelete tse Kopaneng le tse Arohaneng;
- tse sa tlameheng ho sebedisa kopano e tataiswang ke seabo sa motsetedi ho latela temana ya .05 ya Maemo a GRAP a Dikarolo ho Boiteko bo Kopanetsweng; kapa
- tse sa tlameheng ho sebedisa mokgwa wa ekwiti ho latela temana ya .18(b) ya Maemo ana;

tse ka fanang ka dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng e le tsona feela dipehelo tsa tsona tsa tjhelete.

Tshusumetso e matla

- .10 Haeba motsetedi a fupere, ka ho otloloha kapa e se ka ho otloloha (mohlala, ka tshebediso ya ditheo tse laolwang), 20 diperesente kapa ho feta tsa matla a ho vouta (ho nka diqeto) ho eo ho tsetetsweng ho ena, ho nkuwa hore motsetedi o na le tshusumetso e matla, ntle le ha ho ka bontshwa ka ho hlaka hore ditaba ha di tjena. Ka ho le leng, haeba motsetedi a fupere, ka ho otloloha kapa e se ka ho otloloha (mohlala, ka thuso ya ditheo tse laolwang) ho ka tlase ho 20 diperesente tsa matla a ho vouta ho eo ho tsetetsweng ho ena, ho nkuwa hore motsetedi ha a na tshusumetso e matla, ntle le ha tshusumetso eo e ka bontshwa ka ho hlaka. Tokelo e kgolo kapa ya bongata ya ho ba mong'a thepa ha motsetedi e mong ha ho bolele ka nako tsohle hore ho hanela motsetedi hore a ka ba le tshusumetso e matla.
- .11 Hore na motsetedi a ka ba le tshusumetso e matla ho motsetedi e mong ho laolwa ke kahlolo e theilweng ho sebopeho sa kamano pakeng tsa motsetedi le setheo seo ho tsetetsweng ho sona, le ho tlhaloso ya tshusumetso e matla Maemong ana.

Maemo ana a sebetsa feela ho balekane bao ho bona setheo se nang le karolo ya ho ba mong'a thepa.

- .12 Bopaki ba boteng ba tshusumetso e matla ya motsetedi ho atisa ho bonahala ka e nngwe ya ditsela tsena tse latelang, kapa ho feta e le nngwe:
- (a) boemedi lekgotleng la balaodi kapa mokgatlong o jwalo o laolang wa setheo seo ho tsetelwang h sona;
 - (b) seabo ditshebetsong tsa ketso ya leano, ho kenyelletswa seabo diqetong tse nkwang ka phaello e sa ajweng kapa ditefo tse jwalo.
 - (c) diphapanyetsano tse bohlokwa pakeng tsa motsetedi le setheo seo ho tsetetsweng ho sona;
 - (d) tshebeleletsano ka basebeletsi ba botsamaisi; le/kapa
 - (e) phumantsho ya lesedi la thekeniki la bohlokwa.
- .13 Setheo se ka ba le tokomane e pakang ho ba le dishere, ditokomane tse pakang monyetla wa pele wa ho reka dishere ho beng ba tsona, disebediswa tsa mekitlane kapa ekwiti tse ka fetolwang ho ba dishere tse tlwaelehileng, kapa disebediswa tse jwalo tseo - ha di ka sebediswa kapa tsa fetolelwa - di ka nehang setheo matla a eketsehileng a ho vouta kapa ho fokotsa matla a ho vouta a setho se seng dipholiseng tsa tjhelete kapa mesebetsi ya setheo se seng (ke hore, ditokelo tse ka bang teng tsa ho vouta). Boteng, le sekgahla sa ditokelo tsa ho vouta tse ka bang teng tseo nakong ya jwale di ka sebediswang kapa tsa fetolelwa, ho kenyeletswa le ditokelo tsa ho vouta tse fuperweng ke ditheo tse ding, di elwa hloko a ho hlahlojwa hore na setheo se na le tshusumetso e matla. Ditokelo tsa ho vouta tse ka bang teng ha di kgone ho sebediswa hona jwale kapa ho fetolelwa ha, ka mohlala, di sa kgone ho sebediswa kapa ho fetolelwa ho fihlela nakong e tlang kapa ho fihlela ho etsahala ketsahalo e itseng kamoso.
- .14 Ha ho hlahlojwa hore na ditokelo tsa ho vouta tse ka bang teng di na le seabo ho beng teng ha tshusumetso e matla, setheo se hlahloba dintlha le maemo ohle (ho kenyeletswa le maemo a phethahatso ya ditokelo tsa ho vouta tse ka bang teng le ditlhophiso le ha e ka ba dife tse ding, ho sa kgathalehe hore di elwa hloko ka bomong kapa ka ho kopanngwa) a ka bang le sekgahla ho ditokelo tse ka bang teng, ntle le maikemisetso a botsamaisi le bokgoni ba tjhelete ba ho phethahatsa kapa ho fetolela.
- .15 Setheo se lahlehelwa ke tshusumetso e matla ho eo ho tsetetsweng ho ena ha se lahlehelwa ke matla a ho nka seabo diqetong tsa dipholisi tsa tjhelete le mesebetsi ya eo ho tsetetsweng ho ena. Tahlehelo ya tshusumetso e matla e ka etsahala ha ho ka ba le phetoho ya boemo ba ho ba mong'a thepa bo phethahetseng kapa ba papiso. Mohlala, ho ka etsahala ha molekane a wela tlasa taolo ya mmuso, lekgotla, motsamaisi kapa mmusi. Ho ka etsahala hape ka lebaka la tumellano e tlamang.

Mokgwa wa ekwiti

- .16 Tlase mokgwa wa ekwiti, motsetedi ya tsetelang ho molekane qalong o rekotwa ka theko (ho kenyeletsa ditjeho tsa phapanyetsano tse amanngwang le kgapo ya matsete) mme bokalo ba nnete bo a eketswa kapa bo fokotswe ho ananela karolo ya motsetedi ya masalla kapa kgaello ya eo ho tsetetsweng ho ena kamora letsatsi la kgapo. Karolo ya motsetedi ya masalla kapa kgaello ho eo ho tsetetsweng ho ena e ananelwa ho masalla kapa kgaello ya motsetedi. Ditefo tse amohetsweng ho tswa ho eo ho tsetetsweng ho ena di fokotsa bokalo ba nnete ba matsete. Dipheto ho bokalo ba nnete le tsona di ka hlokeha bakeng sa dipheto ho karolo ya motsetedi e laolwang ke karolo ya matsete a hae ho eo ho tsetetsweng ho ena, e hlahang ka lebaka la dipheto ho matlotlo a nete a eo ho tsetetsweng ho ena tse so ananelweng ho masalla kapa kgaello ya motsetedi. Dipheto tse jwalo di kenyeletsa tse hlahang ho tswa ho tekanyobotjha ya thepa, polante, disebediswa le ho tswa ho diphapang tsa phetolelo ya phapanyetsano ya tjhelete ya matjhaba. Karolo ya motsetedi ya dipheto tse e ananelwa ka ho otloloha matlotlo a nete a motsetedi.
- .17 Ha ho na le ditokelo tsa ho vouta tse ka bang teng, karolo ya motsetedi ya masalla kapa kgaello ya eo ho tsetetsweng ho ena le ya dipheto tsa matlotlo a nete a eo ho tsetetsweng ho ena e fumanwa ka motheo wa dikarolo tsa jwale tsa ho ba mong'a thepa, mme ha e bontshe hore ho ka ba le phethahatso kapa phetolo ya ditokelo tsa ho vouta tse ka bang teng.

Tshebediso ya mokgwa wa ekwiti

- .18 ***Matsete ho molekane a tla tlalehwa ka tshebediso ya mokgwa wa ekwiti ntle le:***
- (a) ***ha mokgelo o temaneng ya .15 ya Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Tjhelete tse Kopaneng le tse Arohaneng, a dumellang setheo se laolang seo le sona se nang le matsete ho molekane hore se se tlalehe dipehelo tse kopaneng tsa tjhelete, o sebediswa; kapa***
- (b) ***ha tsohle tse mona ka tlase di sebetsa:***
- (i) ***motsetedi ke:***
- setheo se laolwang ka botlalo, le basebedisi ba diteitemente tsa tjhelete tse hlophisitsweng ka ho sebedisa mokgwa wa ekwiti, ho ka etsahala ba le siyo kapa ditlhoko tsa bona tsa lesedi di kgotsofatswa ke diteitemente tsa tjhelete tse kopaneng tsa setheo se laolang; kapa***
 - setheo seo e leng karolo ya sona feela e laolwang ke setheo se seng le beng ba sona ba bang, ho kenyelletswa le bao ba nang ba ke ke ba ba le matla a ho vouta, ba tsebisitsweng ka hore***

motsetedi a ke ke a sebedisa mokgwa wa ekwiti, mme ba sa hanana le seo;

- (ii) disebediswa tsa motsetedi tsa sekoloto kapa ekwiti ha di rekiswe marakeng wa bohle (phapanyetsano ya lehae kapa ya matjhaba ya dishere kapa maraka oo e seng o tlwaelehileng, ho kenyeletswa le dimaraka tsa lehae le tsa mabatowa);**
- (iii) motsetedi ha a ka a tlaleha, kapa ha a tshebetsong ya ho tlaleha, dipehelo tsa hae tsa tjhelete ho khomishene ya disekhuriti kapa mokgatlo o mong wa puso, bakeng sa ho fana ka mokgahlelo le ha e ka ba ofe wa disebediswa marakeng wa bohle; le**
- (iv) setheo se qetellang kapa le ha e ka ba sefe sa bohareng se laolang sa motsetedi se hlahisa dipehelo tsa tjhelete tse kopaneng le tse arohaneng tse fumanehang ho bakeng sa ho sebediswa ke bohle, le tse ikobelang Maemo a GRAP.**

.19 Kananelo ya lekono ka motheo wa ditefo tse fumanweng ho ka etsahala e se mokgwa o kgotsofatsang wa lekono le fumanweng ke motsetedi ha a tsetela ho molekane hobane ditefo tse fumanweng ho ka etsahala di se na kamano e kgotsofatsang le mesebetsi ya molekane. Haholoholo, moo molekane a nang le merero ya ditshebeletso, mosebetsi wa matsete o tla laolwa ke dintlha tse kang ditheko tsa dihlahiswa le phaello ya ditshebeletso ka kakaretso. Ka hobane motsetedi o na le tshusumetso e matla ho molekane, motsetedi o na le karolo mosebetsing wa molekane mme, ka lebaka leo, le poello ho matsete a hae. Motsetedi o tlalehela karolo ena ka ho atolosa kakaretso ya dipehelo tsa hae tsa tjhelete, hore di kenyeletse karolo ya hae ya masalla kapa dikgaello tsa molekane ya jwalo. Ka lebaka leo, tshebediso ya mokgwa wa ekwiti e fana ka pehelo e nang le lesedi le eketsehileng ya matlotlo a nete le masalla kapa kgaello ya motsetedi.

.20 **Motsetedi o tla tlohela tshebediso ya mokgwa wa ekwiti ho tlohela letsatsing leo a fellang ho ba le tshusumetso e matla ho molekane mme o tla tlaleha bakeng sa matsete ho latela Maemo a GRAP a Tjhelete-Dikatjhelete ho qala ka letsatsi leo, ha feela molekane a sa be setheo se laolwang kapa boiteko bo kopanetsweng jwalo ka ha bo hlalose Maemo a GRAP a Dikarolo ho Boiteko bo Kopanetsweng. Ka nako ya ho lahlehelwa ke tshusumetso e matla, motsetedi o tla lekanya ka boleng bo kgotsofatsang letsete le ha e ka ba lefe leo a le bolokang ho molekane wa nako e fetileng. Motsetedi o tla ananela ho masalla kapa kgaello phapang le ha e ka ba efe pakeng sa:**

- (a) boleng bo kgotsofatsang ba letsete le ha e ka be lefe le bolokilweng le lekono le ha e ka ba lefe la ho rekisa karolwana ya karolo ho molekane; le**
- (b) bokalo ba nnete ba letsete ka letsatsi leo tshusumetso e matla e hlakotsweng ka lona.**

.21 **Bokalo ba nnete ba matsete letsatsing leo a qetellang ho ba molekane bo tla nkuwa ka boleng ba ona bo kgotsofatsang ha a tlalehwa la pele hore ke**

letlotlo la tjhelete ho latela Maemo a GRAP a Tjhelete-Dikatjhelete.

- .22 Haeba motsetedi a lahlehelwa ke tshusumetso e matla ya molekane, motsetedi o tla tlaleha ka bokalo bohle ho ananetsweng matlotlong a nete mabapi le molekane eo ka motheo o tshwanang le o tla batlwa haeba setheo se laolwang ka kopanelo se ne se rekisitse letlotlo kapa mokitlane o amehang ka ho otloloha. Ka lebaka leo, haeba kuno kapa tahlehelo eo nakong e fetileng e ananetsweng ho matlotlo a nete e hloka hore e hlophistl kapa tahlehelo ho tswa ho matlotlo a nete ho ya ho masalla kapa kgaello (e le tokiso ya tlhophisobotjha) ha motsetedi a lahlehelwa ke tshusumetso e matla ya molekane. Haeba karolo ya ho ba mong'a matlotlo ya motsetedi ho molekane e fokotswa, empa letsete le tswela pele ho ba molekane, motsetedi o tla hlophisa botjha ho isa ho masalla kapa kgaello feela bokalo ba karolo e nepahetseng ya kuno kapa tahlehelo e neng e ananetswe nakong e fetileng matlotlong a nete.
- .23 Boholo ba mekgwatshebetso e tshwanelehileng bakeng sa tshebediso ya mokgwa wa ekwiti di a tshwana le mekgwatshebetso ya ho kopanngwa e laetsweng ho Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Tjhelete tse Kopaneng le tse Arohaneng. Ho feta moo, dikgopolo tse tsheheditse mekgwatshebetso e sebediswang ho tshupatloto kgapong ya setheo se laolwang e amohelwa ha ho hapuwa matsete a molekane.
- .24 Karolo ya setheo sa moruo ho molekane ke kopanyo ya dikarolo ya setheo se laolang le ditheo tsa sona se laolwang, ho molekane eo Thepa ya balekane ba bang ba setheo sa moruo kapa boiteko ba kopanelo ba sona di qhelelwa thoko tlasa mabaka ana. Ha molekane a na le ditheo tse laolwang, balekane, kapa boiteko bo kopanetsweng, masalla kapa dikgaello le matlotlo a nete a etsweng hloko ha ho sebediswa mokgwa wa ekwiti ke ao a tlalehwang dipehelong tsa tjhelete tsa molekane (ho kenyeletswa shere ya molekane ya masalla kapa dikgaello le matlotlo a nete a balekane le boiteko bo kopanetsweng), kamora diphetoho tse hlokehang tsa ho phethahatsa dipholisi tsa tshupatloto tse tshwanang (bona ditemana tsa .29 le .30).
- .25 Masalla le dikgaello tse hlahang ho diphapanyetsano tse 'nyolosetsang' le tse 'theosetsang' pakeng tsa motsetedi (ho kenyeletswa ditheo tsa hae tse laolwang) le molekane di tlalehwa dipehelong tsa tjhelete tsa motsetedi feela ha di ama dikarolo tsa motsetedi tse sa ameng molekane. Diphapanyetsano tse 'nyolosetsang', ho tea mohlala, ke dithekiso tsa matlotlo a tswang ho molekane a ya ho motsetedi. Diphapanyetsano tse 'theosetsang', ho tea mohlala, ke dithekiso tsa matlotlo a tswang ho motsetedi a ya ho molekane. Karolo ya motsetedi ho masalla le dikgaello tsa molekane e hlahellang ho diphapanyetsano tsena e a hlakolwa.
- .26 Matsete ho molekane a tlalehwa ka ho sebedisa mokgwa wa ekwiti ho tloha ka letsatsi leo a bang molekane. Ha letsete le hapuwa, phapang le ha e ka ba efe (e posethifi kapa e nekethifi) pakeng tsa theko ya letsete le karolo ya motsetedi ya boleng ba nete bo kgotsofatsang ba matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a molekane le mekitlane ya molekane e tlalehwa ho latela Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang.

Ditokiso tse tshwanelehileng tsa karolo ya motsetedi ya diphaello kapa dikgaello tsa molekane kamora ho hapuwa le tsona di etswa hore di tlalehe, mohlala, bakeng sa phokotso ya boleng ba matlotlo a ka fokotsehang boleng, motheong wa boleng bo kgotsofatsang ka letsatsi la kgapo. Ka yona tsela eo, diphetoho tse tshwanelehileng tsa karolo ya motsetedi ya phaello kapa kgaello ya molekane kamora ho hapuwa di etswa bakeng sa ditahlehelo tsa bofokodi tse ananelwang ke molekane, tse jwalo ka thepa, polante le disebediswa.

- .27 *Dipehelo tsa tjhelete tsa moraorao tse fumanehang tsa molekane di sebediswa ke motsetedi ha a sebedisa mokgwa wa ekwiti. Ha pheletso ya matsatsi a tlaleho a motsetedi le molekane a fapane, bakeng sa tshebediso ya motsetedi, molekane o hlophisa dipehelo tsa tjhelete ho tloha ka letsatsi le tshwanang le la dipehelo tsa tjhelete tsa motsetedi ntle le ha ho sa kgonehe ho etsa jwalo.***
- .28 *Ho latela temana ya .27, ha dipehelo tsa tjhelete tsa molekane tse sebedisitsweng ha ho sebediswa mokgwa wa ekwiti di hlophiswa ho ba tsa letsatsi le fapaneng ha le bapiswa le la motsetedi, diphetoho di tla etswa bakeng sa phello ya diphapanyetsano kapa diketsahalo tse kgolo tse etsahalang pakeng tsa letsatsi leo le letsatsi la dipehelo tsa tjhelete tsa motsetedi. Le ha seo se sa tsotellwe, phapang pakeng tsa nako ya tlaleho ya molekane le ya motsetedi ha e a tshwanela ho feta dikgwedi tse tharo. Bolelele ba dinako tsa tlaleho le phapang le ha e ka ba efe pakeng tsa pheletso ya dinako tsa tlaleho di tla tshwana ho tloha nakong ya tlaleho ho ya ho e nngwe.***
- .29** Dipehelo tsa tjhelete tsa motsetedi di tla hlophiswa ka ho sebedisa dipholisi tsa tshupatlotlo tse tshwanang bakeng sa diphapanyetsano le diketsahalo tse tshwanang tlasa maemo a tshwanang.
- .30** Haeba molekane a sebedisa dipholisi tsa tshupatlotlo tseo e seng tsa motsetedi bakeng sa diphapanyetsano le diketsahalo tse tshwanang tlasa maemo a tshwanang, diphetoho di tla etswa ho bona hore dipholisi tsa tshupatlotlo tsa molekane di kgema le tsa motsetedi ha dipehelo tsa tjhelete tsa molekane di sebediswa ke motsetedi ha a sebedisa mokgwa wa ekwiti.
- .31** Haeba molekane a na le dishere tsa thatohatsi tsa pokello tse salletseng morao tse bolokilweng ke ditheo tseo e seng motsetedi mme di hlophisitswe e le matlotlo a nete, motsetedi o tla sebetsa karolo ya hae ya phaello le kgaello kamora ho etsa diphetoho bakeng sa phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo dishereng tse jwalo, ho sa natswe hore ho nkuwe qeto ya ho lefa phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo.
- .32** Haeba karolo ya motsetedi ya ditahlehelo tsa molekane e lekana le kapa e feta karolo ya hae ho molekane, motsetedi o tla kgaotsa ho ananela karolo ya hae ya ditahlehelo tse latelang. Karolo ho molekane ke bokalo ba nnete ba matsete ho molekane ha ho sebediswa mokgwa wa ekwiti hammoho le dikarolo tsa nako e telele tseo hantlente di leng karolo ya matsete a nete a motsetedi ho molekane.

Mohlala, ntlha eo bakeng sa yona tefo e sa ralwang kapa e ke keng ya etsahala nakong e haufi e kgotsofatsang, hantlente ke katoloso ya matsete a setheo ho molekane eo. Dintlha tse jwalo di ka kenyelletsa dishere tsa thatohatsi le diamohelwang tsa nako e telele kapa dikadimo empa ha di kenyelletse diamohelwang tsa jwale, dilefuwang tsa jwale kapa diamohelwang le ha e ka ba dife tsa nako e telele tseo bakeng sa tsona ho nang le tiiso e kgotsofatsang, e kang dikadimo tse tiisitsweng. Ditahlehelo tse ananelwang tlasa mokgwa wa ekwiti tse fetang matsete a motsetedi ho dishere tse tlwaelehileng di sebediswa ho dikarolo tse ding tsa karolo ya motsetedi ho molekane ka tatelano e hanyetsang ya boholo ba tsona (ke hore, tatelano ya ho qhalwa ha dikgwebo tse felletsweng ke tjhelete).-

- .33 Kamora hoba karolo ya motsetedi e fokotswe ho ya ho zero, ho ba le kabelo bakeng sa ditahlehelo tse ding, mme mokitlane o a ananelwa, feela ka lebaka la hobane motsetedi o bile le ditlamo tsa molao kapa tsa tlwaetso kapa o entse ditefo lebitsong la molekane. Haeba molekane hamorao o tlalehile diphaello, motsetedi o tswela pele ka ho ananela karolo ya hae ya diphaello tse feela kamora hore karolo ya hae ya diphaello e lekane le karolo ya ditahlehelo tse sa ananelwang.

Ditahlehelo tsa bofokodi

- .34 Kamora ho sebedisa mokgwa wa ekwiti, ho kenyeletswa le kananelo ya ditahlehelo tsa molekane ho latela temana ya .32, motsetedi o sebedisa ditlhoko tsa Maemo a GRAP a Tjhelete-Dikatjhelete ho fumana hore na ho a hlokeha ho ananela bofokodi le ha e ka ba bofe bo eketsehileng mabapi le matsete a nete a motsetedi ho molekane.
- .35 Motsetedi hape o sebedisa ditlhoko tsa Maemo a GRAP a Tjhelete-Dikatjhelete ho fumana hore na ho na le bofokodi le ha e ka ba bofe bo ananelwang mabapi le karolo ya motsetedi ho molekane eo e seng karolo ya matsete a nete le bokalo ba tahlehelo eo ya bofokodi.
- .36 Bokalo bohle ba nnete ba matsete bo lekwa ho hlahloba bofokodi ba bona ho latela Maemo a GRAP a Bofokodi ba Matlotlo a Hlahisang Tjhelete kapa Bofokodi ba Matlotlo ao e seng a Hlahisang Tjhelete e le bokalo bo le bong, ka ho bapisa bokalo ba yona bo ka kgutliswang kapa bokalo ba ditshebeletso bo ka kgutliswang (se leng ka hodimo pakeng tsa boleng ba tshebediso le boleng bo kgotsofatsang ha ho tloswa dijeho tsa thekiso) le bokalo ba yona ba nnete, neng kapa neng ha tshebediso ya ditlhoko tse Maemong a GRAP a Ditho tsa Tjhelete a bontsha hore matsete ho ka etsahala a na le bofokodi. Tahlehelo ya bofokodi e ananelwang maemong ao ha e abelwe letlotlo le ha e ka ba lefe leo e leng karolo ya bokalo ba nnete ba letsete le ho molekane. Ka ona mokgwa oo, kgutliso ya tahlehelo eo ya bofokodi e ananelwa ho latela Maemo a GRAP a Bofokodi ba Matlotlo a Hlahisang Tjhelete le Bofokodi ba Matlotlo ao e seng a Hlahisang Tjhelete ha feela bokalo ba tshebeletso e ka fumanehang hape kapa bokalo bo ka fumanehang hape ba letsete bo eketseha hamorao.
- .37 Ha ho fumanwa boleng ba tshebediso ba letlotlo le hlahisang kheshe, setheo se

lekanya:

- (a) seahlolo sa sona sa boleng ba jwale ba phallo e lekantsweng ya tjelele ya kamoso e lebelletsweng hore e tla hlahiswa ke molekane, ho kenyelletswa phallo ya tjelele ya mesebetsi ya molekane ekasitana le moputso wa thekiso ya matsete qetellong; kapa
- (b) boleng ba jwale ba phallo e lekantsweng ya tjelele ya kamoso e lebelletsweng hore e tla fumanwa ho phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo e tla fumanwa ho matsete le ho thekiso ya ona qetellong.

Tlase mehopolo e loketseng, mekgwa ka bobedi e na le sephetho se tshwanang. Bofokodi le ha e ka ba bofe bo hlahang bakeng sa matsete bo ajwa ho latela Maemo a GRAP a Bofokodi ba Matlotlo a Hlahisang Tjelele le Bofokodi ba Matlotlo ao e seng a Hlahisang Tjelele.

- .38 Ha ho fumanwa boleng ba tshebediso ba letsete le sa hlahiseng tjelele, setheo se lakanya boleng ba jwale ba tshebeletso e ka bang teng e salletseng morao ya letsete ka tshebediso ya mekgwa e boletsweng ho Maemo a GRAP a Bofokodi ba Matlotlo ao e seng a Hlahisang Tjelele.
- .39 Bokalo bo ka fumanehang kapa bokalo bo ka fumanehang ba tshebeletso ba letsete ho molekane bo hlahlojwa bakeng sa molekane ka mong, ntle le ha molekane a sa hlahise tjelele e kenang kapa tshebeletso e ka bang teng ka ho tswela pele ka tshebediso eo haholoholo e ikemetseng papisong le tsa matlotlo a mang a setheo.

Dipehelo tsa tjelele tse arohaneng

- .40 ***Letsete ho molekane le tla tlalehwa dipehelong tsa tjelele tse arohaneng tsa motsetedi ho latela ditemana tsa .59 ho isa ho .64 tsa Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Tjelele tse Kopaneng le tse Arohaneng.***
- .41 Maemo ana ha a laele hore ke ditheo dife tse hlahisang dipehelo tse arohaneng tsa tjelele tse fumanehang bakeng sa ho sebediswa ke bohle.

Tsebahatso

- .42 ***Ditshenolo tse latelang di tla etswa:***
 - (a) ***boleng bo kgotsofatsang ba matsete ho balekane ao bakeng sa ona ho nale le ditekanyo tsa ditheko tse phatlaladitsweng;***
 - (b) ***lesedi le kgutsufaditsweng la tjelele la balekane, ho kenyeletswa bokalo ba kopanyo ya matlotlo, mekitlane, makeno le phaello le kgaello;***
 - (c) ***mabaka a hore hobaneng mehopolo ya hore motsetedi ha a na tshusumetso e matla e hlolwa ha motsetedi a fupere, ka ho otloloha kapa e se ka ho otloloha ka thuso ya ditheo tse laolwang, ka tlase ho 20***

phesente ya matla a ho vouta kapa matla a ho vouta a ka bang teng a yeo ho tsetetsweng ho ena empa ho qetwa ka hore o na le tshusumetso e matla;

- (d) mabaka a hore hobaneng mehopolo ya hore motsetedi o na le tshusumetso e matla e hlolwa ha motsetedi a fupere, ka ho otloloha kapa e se ka ho otloloha ka thuso ya ditheo tse laolwang, 20 phesente kapa ho feta ya matla a ho vouta kapa matla a ho vouta a ka bang teng a yeo ho tsetetsweng ho ena empa ho qetwa ka hore ha a na tshusumetso e matla;*
- (e) sebopeho le boholo ba dithibelo le ha e ka ba dife tse kgolo (mohlala, tse hlahang ka lebaka la ditumellano tsa ho adima kapa ditlhoko tsa taolo) tsa bokgoni ba balekane ba ho fetisa tjhelete ho ya ho motsetedi ka sebopeho sa phaello e ajwang ya kheshe kapa ditefo, kapa ditefo tsa dikadimo kapa tsa tjhelete e lefuwang ka pele;*
- (f) karolo ya ditahlehelo tse sa ananelwang tsa molekane, bobedi bakeng sa nako le ka pokello, haeba motsetedi a fanyehile kananelo ya karolo ya hae ya ditahlehelo tsa molekane;*
- (g) lenane la balekane ba baholo le mesebetsi ya hlooho;*
- (h) ntlha ya hore molekane ha a tlalehwe bakeng sa ho sebedisa mokgwa wa ekwiti ho latela temana ya .18;*
- (i) tlhaloso ya matsete le ha e le afe ho balekane ao a hlokwang feela ka tjhebo ya ho a rekisa hamorao, tlhaloso ya kgapo e jwalo, ekasitana le tlhaloso ya ho rekiswa ho rerilweng; le*
- (k) lesedi le kgutsufaditsweng la tjhelete la balekane, ka bomong kapa ka dihlopha, a sa tlalehweng bakeng sa ho sebedisa mokgwa wa ekwiti, ho kenyeletswa bokalo ba matlotlo ohle, mekitlane yohle, lekeno le phaello kapa kgaello.*

.43 Lesedi le latelang le tla senolwa ka motheo wa kopanyo;

- (a)** *diphetophetoho tsa boleng ba nnete (qalong le qetellong ya nako), matsete a matjha, dithekiso, karolo ya lekeno lohle le ditshenyehelo tsohle, phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo le diphetophetoho tse ding; mme*

moo diphetoho tsa ho fedisa sekhgahla sa dipholisi tse fapanent tsa tshupatloto di sa kgoneng ho etswa, sebopeho sa diphapang.

.44 Matsete ho balekane a tlalehwang ka ho sebedisa mokgwa wa ekwiti di tla hlophiswa ka hore ke matlotlo ao e seng a jwale le ho senolwa e le ntlha e ka thoko pehelong ya boemo ba tjhelete. Karolo ya motsetedi ya phaello kapa

dikgaello tsa balekane ba jwalo le bokalo ba nnete ba matsetse ana e tla tsebahatswa e le ntlha e ka thoko. Karolo ya motsetedi ya dikarolo tse rekiswang le yona e tla senolelwa ka thoko.

- .45 Maemo a GRAP a Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete le ona a hloka hore karolo ya diphaello le dikgaello tsa balekane tse tlalehilweng ka ho sebedisa mokgwa wa ekwiti wa tshupatlotlo hore e tlalehwe ka pele ho pehelo ya tshebetso ya tjhelete.
- .46 *Karolo ya motsetedi ya diphetoho tse ananetsweng ka ho otlotloha matlotlong a nete a molekane e tla ananelwa ke motsetedi ka ho otlotloha matlotlong a nete mme e tla senolwa pehelong ya diphetoho tsa matlotlo a nete jwalo ka ha ho laelwa ke Maemo a GRAP A Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete.*
- .47 Ho latela Maemo a GRAP a Dikabelo/Ditaelo, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang, motsetedi o tla senola:
- (a) karolo ya hae ya matlotlo a sa tiiswang a molekane a bileng teng ka kopanelo le batsetedi ba bang; le
 - (b) mekitlane eo e sa tiiswang e hlahang hobane motsetedi a le dikolotong haholo bakeng sa mekitlane yohle ya molekane kapa karolo ya yona.

Diphumantsho tsa nakwana

Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP

- .48 *Diphumantsho tsa nakwana tse tla sebediswa ke ditheo ha ho amohelwa la mantlha Maemo ana di laetswe (di)taelong. Diphumantsho tsa Maemo ana di lokela ho balwa hammoho le e nngwe le e nngwe ya ditaelo tse tshwanelehileng.*

Ditokiso ho Maemo a GRAP

- .49 *Ditemana tsa .03 le .42 di ile tsa lokiswa ke Dintlafatso tsa Maemo a GRAP a phatlaladitsweng ka Pudungwana 2010. Setheo se tla tshwanela ho sebedisa ditokiso tsena ka ho ya pele bakeng sa dinako tsa selemo tsa tjhelete ho qala ka la 1 Mmesa 2015 kapa kamora letsatsi leo. Haeba setheo se ikgethela ho sebedisa ditokiso tsena letsatsi leo le so fihle, se tla tsebahatsa ntlha eo.*
- .50 *Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang, Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang le Dikgwebonyalano a ile a lokisa ditemana tsa .20, .26 le .36 mme a eketsa temana ya .22. Setheo se tla sebedisa ditokiso tsena le keketso ena ha se sebedisa Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang, Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang le Dikgwebonyalano.*

- .51** *Temana ya .16. e ile ya fetolwa ke Improvements (Dintlafatso) tsa Maemo a GRAP a phatlaladitsweng ka la 1 Mmesa 2012. Setheo se tla tshwanela ho sebedisa ditokiso tsena ka ho ya pele bakeng sa dinako tsa selemo tsa tjhelete ho qala ka la 1 Mmesa 2015 kapa kamora letsatsi leo. Haeba setheo se ikgethela ho sebedisa ditokiso tsena letsatsi leo le so fihle, se tla tsebahatsa ntlha eo.*
- .52** *Ditokiso le ha e ka ba dife tse ding tsa Maemo a GRAP di tla sebediswa ka ho kgutlela morao, ho latela Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetofo tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso.*

Letsatsi le qalang

Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP

- .53** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa Maemo a GRAP bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka, kapa kamora, letsatsi le tla bewa ke Letona la tsa Ditjhelete molawaneng o tla phatlalatswa ho latela karolo ya 91(1)(b) ya Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, jwalo ka ha o lokisitswe.*

Ditheo tse seng di sebedisa Maemo a GRAP

- .54** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa ditokiso tsena Maemong ana a GRAP bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka 1 Mmesa 2015 kapa kamora letsatsi leo. Phethahatso e potlakiswang e a kgothaletswa. Haeba setheo se sebedisa ditokiso tsena bakeng sa nako e qalang pele ho 1 Mmesa 2015, se tla tsebahatsa ntlha eo.*

Ho hlakolwa ha Maemo a GRAP a Matsete ho Balekane (2005)

- .55** *Maemo ana a nka sebaka sa Maemo a GRAP a Matsete ho Balekane a phatlaladitsweng ka 2005.*

Papiso le Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle a Matsete ho Balekane (Tshitwe 2006)

Maemo a GRAP a Matsete ho Balekane a nkuwe haholoholo ho Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle a Matsete ho Balekane (IPSAS 7). Diphapano tse kgolo pakeng tsa Maemo a GRAP a Matsete ho Balekane le IPSAS 7 di tjena:

GRAP 7

- Temana e bolelang merero e kenyelletswe Maamong ana ha ka ho le leng IPSAS 8 e sa kenyelletse temana eo.
- GRAP 7 e kenyeletsa ditjeho tsa phapanyetsano thekong e qalang ya matsete ha ho sebediswa mokgwa wa ekwiti. IPSAS 7 e thotse ka tshwaro ya ditjeho tsa diphapanyetsano tsa matsete ho balekane le boiteko bo kopanetsweng bo tlaehwang bakeng sa ho sebedisa mokgwa wa ekwiti.
- Tlhaloso ya dipehelo tsa tjhelete tse arohaneng e batla e fapane le IPSAS ka ka moo tlhaloso ena e buang ka karolo ho matlotlo a nete a setheo.
- IPSAS 7 e hlalosa masalla a matlotlo ohle kamora ho tlosa mekitlane yohle eo e leng "matlotlo/ekwiti ya nete" ha ka ho le leng Maemo ana a bua ka "matlotlo a nete".
- Maemo ana a sebedisa theminoloji e fapaneng le ya IPSAS 7, mohlala, 'mealo ya matlotlo a nete' ho IPSAS e bitswa 'khopitole e phehisitsweng' Maamong ana.
- IPSAS 7 ha e kenyelletse matsete ao a tswang ho tshupatlotlo ya ekwiti moo taolo e leng ya nakwana mme letlotlo le tlamehileng ho rekiswa nakong e kgutshwane e tlang. Maemo ana a laela hore a tlahehlwe ekwiti mme lesedi ka matsete a jwalo le tsebahatswe dipehelong tsa tjhelete.
- Maemo ana a kenyelletsa diphetoho tse entsweng ho IAS 28 Matsete ho Balekane (Investments in Associates (ntle le a amanang le lekeno le akaretsang la IAS 1 (2007)) ka lebaka la diphetoho tse entsweng ke IASB ho IAS 27 Dipehelo tsa Tjhelete tse Kopaneng le tse Arohaneng.
- Tataiso ya tshwaro ya boleng ba kutlwelo bo amanang le kgapo ya molekane e fapane le tataiso e laelwang ho IPSAS 7.
- Maemo ana a fupere ditlhoko tse eketsehileng tsa ditshenolo tse amohetsweng ho tswa ho Maemo a New Zealand le Leloko le Kopaneng a lekanang hore a ntlafatse lesedi le tlahehlweng la tjhelete la matsete ho balekane dipehelong tsa tjhelete tsa motsetedi.
- Diphumantsho tsa nakwana tse sebetsang Maamong ana ho qoqwa ka tsona ka mokgwa o fapaneng le wa IPSAS 7.
- Dihlomathiso tse nang le mehlala e bontshang di hlakotswe Maamong ana.